

Наталія Кучаковська,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного приватного,
комерційного та цивільного права
Київського національного
торговельно-економічного університету

УДК 346.2

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Стаття присвячена дослідженню суб'єктного складу зовнішньоекономічних правовідносин. Визначено коло суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх правосуб'єктність. Запропоновано внести зміни до законодавства України з метою узгодження його норм щодо визначення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: фізичні особи, юридичні особи, правосуб'єктність, зовнішньоекономічна діяльність, суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, суб'єкт господарювання, іноземний суб'єкт господарювання, представництво іноземного суб'єкта господарювання.

У зв'язку з прийняттям Україною зобов'язань щодо гармонізації законодавства з нормами і вимогами угод Світової організації торгівлі та правом Європейського Союзу, особливої актуальності набуло питання правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності (далі — ЗЕД). Для правового забезпечення здійснення в Україні ЗЕД важливе значення має встановлення кола суб'єктів такої діяльності та з'ясування їх правосуб'єктності.

Дослідженню правового статусу суб'єктів ЗЕД присвячені праці таких вітчизняних науковців, як О. М. Вінник, В. А. Малига, В. Н. Петрина, В. В. Поєдинок, В. В. Посполітак та ін. Проте і досі залишаються невирішеними проблеми визначення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Метою цієї статті є дослідження суб'єктного складу зовнішньоекономіч-

них правовідносин та внесення пропозицій до чинного законодавства України з метою узгодження його норм щодо визначення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. [1] (далі — Закон) зовнішньоекономічну діяльність визначено як діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудовану на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами (ст. 1). Тобто Закон вказує на суб'єктів ЗЕД як суб'єктів господарювання різної державної належності.

Вже неодноразово зверталась увага науковців на неоднакове визначення кола суб'єктів ЗЕД у Законі та Господарському кодексі України від 16.01.2003 р. [2] (далі — ГК).

Так, згідно з ч. 1 ст. 378 та ч. 2 ст. 55 ГК суб'єктами ЗЕД в Україні є: господарські організації — юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу України, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку; громадяни України, іноземці та особи без громадянства, зареєстровані як підприємці відповідно до законодавства України.

У ч. 2 ст. 378 ГК передбачено, що у зовнішньоекономічній діяльності можуть брати участь також зовнішньоекономічні організації, що мають статус юридичної особи, утворені в Україні відповідно до закону органами державної влади або органами місцевого самоврядування.

Відповідно ж до ст. 3 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», перелік суб'єктів ЗЕД в Україні значно ширший, включає:

— фізичні особи — громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правосдатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України;

— юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні домови, посередницькі та консультативні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;

— спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Украї-

ні і які мають постійне місцезнаходження на території України;

— інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України.

Усі суб'єкти ЗЕД мають рівне право здійснювати будь-які її види, прямо не заборонені законами України, незалежно від форм власності та інших ознак (ст. 5 Закону).

Щодо фізичних осіб у ч. 2 ст. 5 Закону уточнено, що вони мають право здійснювати ЗЕД з моменту набуття ними цивільної дієздатності згідно з законами України. Фізичні особи, постійне місце проживання яких на території України, мають право здійснювати ЗЕД, якщо вони зареєстровані як підприємці. Фізичним особам, які не мають постійного місця проживання на території України, надається зазначене право, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності за законом держави, в якій вони мають постійне місце проживання або громадянами якої вони є.

В. А. Малига звертає увагу, що при здійсненні ЗЕД можуть виникнути певні труднощі визначення обсягу правосдатності іноземних фізичних осіб. Аби стати учасниками ЗЕД, вони мають бути суб'єктами господарювання за особистим законом. Відповідно до ст. 19 Закону України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 р. [3], право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності визначається правом держави, у якій фізична особа зареєстрована як підприємець. За відсутності в державі вимог щодо обов'язкової реєстрації застосовується право держави основного місця здійснення підприємницької діяльності. На сьогодні у державі не опрацьовані механізми перевірки подібних обставин (наприклад, довідка певного змісту, видана компетентними органами держави перебування, яка пройшла консульську легалізацію чи спрощене підтвердження адреси громадянами, що мають безвізовий режим перебування у країні). Немає можливості вивчати законодавство кожної іноземної країни для виявлення відповідності, тому таку

функцію перекладають на українського контрагента, який бажає укласти контракт з іноземним громадянином або апатридом [4, с. 28].

Юридичні особи мають право здійснювати ЗЕД відповідно до їх статутних документів з моменту набуття ними статусу юридичної особи (ч. 2 ст. 5 Закону).

Слід відмітити, що серед суб'єктів ЗЕД в Україні Закон виділяє спільні підприємства за участі суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності. Однак відповідно до ст. 62 ГК, підприємство є юридичною особою, і тому немає необхідності виділяти підприємства в окрему групу суб'єктів ЗЕД. До того ж, чинне законодавство України не містить поняття «спільне підприємство». У ст. 63 ГК, яка визначає види та організаційно-правові форми утворення підприємств, згадується лише про існування іноземних підприємств та підприємств з іноземними інвестиціями (залежно від частки іноземного інвестора у статутному капіталі підприємства). Так, у разі якщо в статутному капіталі підприємства іноземна інвестиція становить не менш як десять відсотків, воно визнається підприємством з іноземними інвестиціями; підприємство, в статутному капіталі якого іноземна інвестиція становить сто відсотків, вважається іноземним підприємством (ч. 2 ст. 63, статті 116—117 ГК).

Крім того, на відміну від ГК, Законом до суб'єктів ЗЕД віднесено структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України, та об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які також не є юридичними особами згідно з законами України, але мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність (ст. 3 Закону).

З цього приводу слід зазначити, що згідно з частинами 1 і 2 ст. 55 ГК, суб'єк-

тами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (суккупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством; суб'єктами господарської діяльності України можуть бути лише юридичні особи та фізичні особи — підприємці, зареєстровані відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» (у редакції Закону від 26.11.2015 р.) [5]. Відповідно до ст. 118 ГК, об'єднанням підприємств є господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань; об'єднання підприємств є юридичною особою.

Отже, чинним законодавством України не визначено правовий статус об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами, такі об'єднання не мають відповідної правосуб'єктності для здійснення ЗЕД, а тому віднесення їх Законом до суб'єктів ЗЕД України є недоцільним.

Деякі інші правовий статус мають структурні одиниці (підрозділи) іноземних суб'єктів ЗЕД (філії, відділення тощо). Так, відповідно до Інструкції про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні, затвердженої наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 18.01.1996 р. № 30 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 15.06.2007 р. № 179) [6], іноземний суб'єкт господарської діяльності може відкрити представництво без наміру здійснення господарської діяльності на території України. Представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності в Україні вважається відкритим з дати його реєстрації у Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України.

Представництво не є юридичною особою і не здійснює самостійно господарської діяльності, у всіх випадках воно діє від імені і за дорученням іноземного суб'єкта господарської діяльності, зазначеного у Свідоцтві про реєстрацію, і виконує свої функції згідно із законодавством України. Представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності в Україні може здійснювати функції, пов'язані з виконанням представницьких послуг, тільки в інтересах іноземного суб'єкта господарської діяльності, зазначеного у Свідоцтві. З цього приводу В. В. Поєдинок слушно зауважила, що підрозділи іноземних суб'єктів господарювання мають специфічні повноваження, шляхом реалізації яких здійснюється господарська діяльність юридичних осіб — нерезидентів в Україні. Це дає підстави говорити про особливу правосуб'єктність підрозділів іноземних суб'єктів господарювання в сфері ЗЕД [7, с. 25].

У разі здійснення представництвом господарської діяльності на території України таке представництво повинно стати на облік у податковому органі за своїм місцезнаходженням та набути статусу постійного представництва (п. 13 Інструкції про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності). Відповідно до ст. 14.1.193 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. [8], постійне представництво — це постійне місце діяльності, через яке повністю або частково проводиться господарська діяльність нерезидента в Україні, зокрема: місце управління; філія; офіс; фабрика; майстерня; установка або споруда для розвідки природних ресурсів; шахта, нафтова/газова свердловина, кар'єр чи будь-яке інше місце видобутку природних ресурсів; склад або приміщення, що використовується для доставки товарів.

Усі суб'єкти ЗЕД України також мають право відкривати свої представництва на території інших держав згідно з законами цих держав. Однак такі представництва (підрозділи) згідно з чинним законодавством України суб'єктами ЗЕД

бути не можуть. Як зауважує В. А. Малига, це ставить українських учасників ЗЕД у не вигідне становище щодо іноземних учасників. Наприклад, більшість кредитів від іноземців українські суб'єкти господарювання одержують через філії банків, а не центральну дирекцію (як і кредити від українських фінансових установ). Філії українських фінансових установ не можуть видавати кредити за кордон, у такі кредитні зобов'язання можуть вступати лише дирекції, що, за загальною практикою, ведуть здебільшого адміністративні питання, а не займаються кредитуванням [4, с. 36]. Науковець пропонує надати українським суб'єктам господарювання не менші конкурентні переваги у ЗЕД шляхом визнання структурних одиниць і відокремлених підрозділів суб'єктами ЗЕД [4, с. 37]. Однак з цією думкою важко погодитися, оскільки така норма Закону буде суперечити ст. 55 ГК, яка відокремлений підрозділ не визнає суб'єктом господарювання.

Слід відмітити, що Закон вказує на необхідність такої ознаки у суб'єктах ЗЕД як «постійне проживання в Україні» або «постійне місцезнаходження в Україні». При цьому під «постійним місцезнаходженням» у Законі розуміється місцезнаходження офіційно зареєстрованого головного органу управління (контори) суб'єкта ЗЕД; а під «постійним місцем проживання» — місце проживання на території якої-небудь держави не менше одного року фізичної особи, яка не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом необмеженого строку, не обмежуючи таке проживання певною метою, і за умови, що таке проживання не є наслідком виконання цієї особою службових обов'язків або зобов'язань за договором (контрактом). Крім того, Закон дає визначення іноземних суб'єктів господарської діяльності — це суб'єкти господарської діяльності, що мають постійне місцезнаходження або постійне місце проживання за межами України (ст. 1 Закону).

Тобто, як відмітив В. В. Посполітак, українське законодавство використовує поняття «суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності» саме до тих юридичних осіб, місцезнаходження яких є Україна, а також для структурних підрозділів нерезидентів, однак які пройшли певну легалізацію в Україні. До суб'єктів господарювання, місцезнаходження яких не є Україна, застосовується поняття «іноземний суб'єкт господарської діяльності» [9, с. 503—504]. З цього приводу необхідно також вказати на ст. 25 Закону України «Про міжнародне приватне право», відповідно до якої особистим законом юридичної особи вважається право держави місцезнаходження юридичної особи. А під місцезнаходженням юридичної особи розуміють державу, у якій вона зареєстрована або іншим чином створена згідно з правом цієї держави. За відсутності таких умов або якщо їх неможливо встановити, застосовується право держави, у якій знаходиться виконавчий орган управління юридичної особи. Крім того, цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи визначається особистим законом юридичної особи (ст. 26 цього Закону).

Процедура здійснення реєстрації місця проживання в Україні громадян України, іноземців та осіб без громадянства визначена Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003 р. [10] та Правилами реєстрації місця проживання, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. № 207 [11]. У цих нормативно-правових актах вживається поняття «місце проживання» — житло, розташоване на території адміністративно-територіальної одиниці, в якому особа проживає. Однак відсутнє визначення поняття «постійне місце проживання» і, відповідно, відсутня процедура підтвердження постійного проживання у певному місці громадян України, іноземців та осіб без громадянства протягом певного строку. Лише вказано документи, до яких вносяться відомості про місце проживання, — паспорт громадянина Украї-

ни, тимчасове посвідчення громадянина України, посвідка на постійне проживання, посвідка на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, посвідчення особи, якій надано тимчасовий захист (ст. 3 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні»).

У ст. 14.1.213 Податкового кодексу України, яка дає визначення резидентів, також вказано на таку ознаку фізичних осіб — резидентів як «постійне проживання в Україні». До резидентів Кодекс відносить фізичних осіб, які мають місце проживання в Україні. У разі якщо фізична особа має місце проживання також в іноземній державі, вона вважається резидентом, якщо така особа має місце постійного проживання в Україні; якщо особа має місце постійного проживання також в іноземній державі, вона вважається резидентом, якщо має більш тісні особисті чи економічні зв'язки (центр життєвих інтересів) в Україні. У разі якщо державу, в якій фізична особа має центр життєвих інтересів, не можна визначити, або якщо фізична особа не має місця постійного проживання у жодній з держав, вона вважається резидентом, якщо перебуває в Україні не менше 183 днів (включаючи день приїзду та від'їзду) протягом періоду або періодів податкового року. Достатньою (але не виключною) умовою визначення місця знаходження центру життєвих інтересів фізичної особи є місце постійного проживання членів її сім'ї або її реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності.

Тобто в ст. 14.1.213 Податкового кодексу України встановлено строк постійного проживання в Україні резидентів з метою їх оподаткування — не менше 183 днів (включаючи день приїзду та від'їзду) протягом періоду або періодів податкового року. Однак, щодо визначення строку постійного проживання в Україні суб'єктів ЗЕД, слід керуватися нормою ст. 1 спеціального закону — Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», який встановлює такий строк — не менше одного року.

Виходячи з вищенаведеного, вважаємо за доцільне в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» слова «постійне проживання» та «постійне місцезнаходження» замінити, відповідно, словами «місце проживання протягом не менше одного року» та «місцезнаходження». Така норма буде відповідати ч. 1 ст. 378 та ч. 2 ст. 55 ГК. До того ж, у Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» зазначено, що в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань містяться відомості про юридичну особу, зокрема, місцезнаходження юридичної особи (підпункт 10 п. 2 ст. 9); про фізичну особу — підприємця — зокрема, про місцезнаходження (місце проживання або інша адреса, за якою здійснюється зв'язок з фізичною особою — підприємцем) (підпункт 5 п. 4 ст. 9).

Серед науковців існують різні думки щодо визнання держави суб'єктом ЗЕД в Україні. На підтвердження цього вказують на ч. 2 ст. 3 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», згідно з якою Україна в особі її органів, місцеві органи влади і управління в особі створених ними зовнішньоекономічних організацій, які беруть участь у ЗЕД, а також інші держави, які беруть участь у господарській діяльності на території України, діють як юридичні особи згідно з законами України. Так, на думку Є. Школьного, держава може набувати статус суб'єкта ЗЕД. Оскільки держава є суб'єктом владних повноважень, її статус видається привілейованим щодо статусу її контрагентів у ході правовідносин зі здійснення ЗЕД. Саме тому держава діє як юридична особа за даних відносин, позбавляється юрисдикційних імунитетів і підкоряється принципу рівності перед законом усіх суб'єктів ЗЕД [12, с. 66].

Більшість же науковців не вважають державу суб'єктом ЗЕД, зокрема, В. Н. Петрина зазначив, що держава, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є суб'єктами гос-

подарування і, таким чином, суб'єктами ЗЕД [13, с. 175]. В основу регулювання ЗЕД покладено принципи свободи її суб'єктів добровільно вступати у зовнішньоекономічні відносини, здійснювати їх у будь-яких формах, не заборонених законом, та рівності перед законом усіх суб'єктів ЗЕД. Це означає, що зовнішньоекономічні правовідносини є приватноправовими відносинами, тобто відносинами, які ґрунтуються на засадах юридичної рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності, суб'єктами яких є фізичні та юридичні особи. Ті ж правовідносини за участю органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, у які суб'єкти ЗЕД змушені вступати у зв'язку зі здійсненням ними ЗЕД (наприклад, відносини щодо сплати податків, розмитнення товарів, отримання різноманітних дозволів тощо), є за своєю природою публічно-правовими відносинами (відповідно податковими митними, адміністративними і т. д.) і характеризуються усіма ознаками публічно-правових відносин. Таким чином, суб'єктами ЗЕД можуть бути суб'єкти господарювання державної і комунальної форми власності, в тому числі й такі суб'єкти господарювання, що були створені державними органами або органами місцевого самоврядування, але не самі державні органи та органи місцевого самоврядування [13, с. 176]. На підтвердження того, що зовнішньоекономічні відносини є приватноправовими, можна також вказати на ст. 86 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. [14] (ратифікованої Законом № 1678-VII від 16.09.2014 р. [15]), згідно з якою «економічна діяльність» включає діяльність промислового, торговельного і професійного характеру, а також діяльність ремісників, і не включає діяльність, що має місце під час здійснення владних повноважень.

Висновки. Порівняно з ГК, Закон України «Про зовнішньоекономічну

діяльність» містить більш детальний та не вичерпний перелік суб'єктів ЗЕД в Україні. Однак деякі норми Закону є застарілими і потребують приведення їх у відповідність з нормами ГК. Разом з тим, норми цього Закону є спеціальними щодо норм ГК, тому ч. 1 ст. 378 ГК доцільно викласти у такій редакції: «Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності визначені законом», а в ч. 1 ст. 3 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» ви-

ключити з переліку суб'єктів ЗЕД об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами, а також спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності та викласти її у такій редакції:

«Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні є:
— фізичні особи — громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну право-

здатність і дієздатність згідно з законами України, постійно проживають на території України, здійснюють господарську діяльність та зареєстровані як підприємці відповідно до законодавства України;

— юридичні особи — суб'єкти господарської діяльності, зареєстровані відповідно до законодавства України і які мають місцезнаходження на території України, в тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;

— структурні підрозділи (філії, відділення, представництва, постійні представництва) іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами, але мають місцезнаходження на території України, зареєстровані відповідно до законодавства України і діють від імені іноземного суб'єкта господарювання на підставі довіреності».

Список використаних джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 29. — Ст. 377.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18. — Ст. 144.
3. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 32. — Ст. 422.
4. Правове регулювання зовнішньоторговельної діяльності в умовах реалізації інтеграційних прагнень України: монографія / за ред. О. О. Ашуркова ; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. — Чернівці : Десна Поліграф, 2015. — 392 с.
5. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань: Закон України від 26.11.2015 р. № 835-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2016. — № 2. — Ст. 17.
6. Про внесення змін до наказу Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 18.01.96 № 30: наказ Міністерства економіки України від 15.06.2007 р. № 179 (зар. в Міністерстві юстиції України 25.06.2007 р. за № 730/13997) // Офіційний вісник України. — 2007. — № 48. — Ст. 2006.
7. Поединок В. В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. — Київ: Юрінком Інтер, 2006. — 288 с.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Офіційний вісник України. — 2010. — № 92. — Т. 1. — Ст. 3248.
9. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / за ред. О.В. Дзери. — Київ: Юрінком Інтер, 2008. — 896 с.
10. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11.12.2003 р. № 1382-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 15. — Ст. 232.

11. Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органам реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру: постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. № 207 // Офіційний вісник України. — 2016. — № 28. — Ст. 1108.

12. Петрина В. Н. Зовнішньоекономічна діяльність як предмет правового регулювання // Часопис Київського університету права. — 2014. — № 1. — С. 174—179.

13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. // Офіційний вісник України. — 2014. — № 75. — Т. 1. — Ст. 2125.

14. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII // Офіційний вісник України. — 2014. — № 75. — Т. 1. — Ст. 2125.

Кучаковская Наталия. Особенности субъектного состава внешнеэкономических правоотношений.

Статья посвящена исследованию субъектного состава внешнеэкономических правоотношений. Определен круг субъектов внешнеэкономической деятельности и их правосубъектность. Предложены изменения в законодательство Украины с целью согласования его норм по определению субъектов внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: физические лица, юридические лица, правосубъектность, внешнеэкономическая деятельность, субъект внешнеэкономической деятельности, субъект хозяйственной деятельности, иностранный субъект хозяйственной деятельности, представительство иностранного субъекта хозяйственной деятельности.

Kuchakovska Natalie. Features of the subject composition of foreign economic legal relations.

The legal regulation of foreign economic activity is especially important in connection with the adoption obligations by Ukraine to harmonize legislation with the standards and requirements of the World Trade Organization agreements and European Union Law.

For legal ensuring exercise foreign economic activity in Ukraine it is important to establish the range of subjects such activity and determine their legal personality. However problems of determining foreign economic activity entities remain unsolved today.

The aim of the article is to research subject composition of foreign economic legal relations and make proposals to the current legislation of Ukraine in order to harmonize its norms to determine foreign economic activity entities.

Results. Foreign economic activity is carried out by business entities of different nationality. After the Law of Ukraine «On Foreign Economic Activity» of 04.16.1991 entities have the right to foreign economic activity according to their statutory documents from the moment of their legal status.

Natural persons have the right to foreign economic activity from the moment of their civil capacity according to the laws of Ukraine. Natural persons who have permanent residence in Ukraine have the right to foreign economic activity if they are registered as entrepreneurs. Natural persons, who do not have permanent residence in Ukraine, have this right if they are business entities by the law of the State where they have permanent residence or whose citizens they are.

The Law of Ukraine «On Foreign Economic Activity» of 04.16.1991 and the Economic Code of Ukraine of 16.01.2003 determine subjects of foreign economic activity in different.

The Law of Ukraine «On Foreign Economic Activity» contains more detailed and not an exhaustive list of subjects of foreign economic activity in Ukraine. However some norms of this law are outdated and need to bring them into conformity with the Economic Code of Ukraine.

In particular, on Part 1 of Article 3 of the Law of Ukraine «On Foreign Economic Activity» should be excluded from the list of subjects of foreign economic activity an association of natural persons, legal entities, natural persons and legal entities, which is not legal entities, and joint ventures between business entities of Ukraine and foreign business entities.

Moreover, we consider it appropriate on the Law of Ukraine «On Foreign Economic Activity» to replace the words «permanent residence» and «domicile» with words «residence for a period of not less than one year» and «location».

Conclusions. We offer Part 1 of Article 3 of the Law of Ukraine «On Foreign Economic Activity» formulate as follows:

«Subjects of foreign economic activity in Ukraine:

— natural persons — citizens of Ukraine, foreign citizens and stateless persons, who have civil capacity and civil legal capacity according to the laws of Ukraine, permanently living in Ukraine, carrying out economic activities and are registered as entrepreneurs according to the laws of Ukraine;

— legal entities — business entities, which are registered according to the laws of Ukraine and located in Ukraine, including legal entities, whose assets and / or capital are wholly in the property of foreign business entities;

— structural units (affiliates, departments, representative offices, permanent representative offices) of foreign business entities, which is not legal entities, but have a location in Ukraine, are registered according to the laws of Ukraine and function on behalf of a foreign business entity on the basis of power of attorney.»

Part 1 of Article 378 of the Economic Code of Ukraine is expedient formulate as follows: «Subjects of foreign economic activity determined by law».

Keywords: natural persons, legal entities, legal personality, foreign economic activity, subject of foreign economic activity, business entity, foreign business entity, representative office of a foreign business entity.

Віхров О. П.

Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. — Київ: Юрінком Інтер, 2017. — 448 с.

ISBN 978-966-667-673-6

Навчальний посібник призначений для поглибленого вивчення відповідних частин курсу «Господарське право» студентами спеціальності «Право», переважно господарсько-правової спеціалізації, студентами економічних та управлінських спеціальностей, які вивчають курс «Господарське (підприємницьке, комерційне) право (законодавство)». Посібник також буде корисним для викладачів, науковців, практиків та усіх тих, хто цікавиться особливостями правового регулювання функціональних видів господарської діяльності та господарських відносин в окремих галузях економіки. До посібника включений перелік основних літературних джерел та законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють відносини у зазначених сферах і галузях.

